

Szirmai Péter

El Desierto

Öt éve hagytuk el anyámmal a nagyvárost, a reménytelenség, a legmélyebb depresszió világát, és költöztünk El Desiertoba. Önkéntes száműzetés ez, sokan nem értették, de a lényeg, hogy mi tudjuk, mit akarunk.

El Desierto teljesen kihalt, a bombázás óta nem lakik itt senki. Romházainak égbenyúló karjai a nagyvárosból is látszanak. A halottakat elszállították, de a romokat nem takarították el: a Parancsnok (el Comandante) mementóul meghagyatta az utókornak a lázadás kihunyt fészket, az eltaposott parazsat.

Körbejártuk a várost. Pár ház maradt csak épen, az egyikbe költöztünk be anyámmal. A tetőt aládúcoltuk, a hiányzó cserepeket a többi házról pótoltuk. Az utcafrontra néző ablakok közül az egyik megrepedt, ezt megragasztottuk, a másik kitört, ennek a keretét kivettük, sárral kötött téglákkal befalaztuk. A hátsó ablaknyílásokat szintén befalaztuk.

Megnyugtató, hogy teljesen kihalt a város. Gyakran sétálgatunk anyámmal a romok között, találunk ezt-azt: egészen szép történetek kerekednek ki a romok alatt heverő tárgyakból: egy fotó, egy kabát, ruhák, edények, gyerekjáték satöbbi. Az egyik rom alatt egy puskát és lőszert is találtunk, meg egy petróleumlámpát, pár bádogedényt, evőeszközöket: a takarítók nem végeztek tökéletes munkát.

Kell a puska, mert időnként kóbor kutyákkal találkozunk, farkasokat is láttunk már. A kutyák egészen elvadultak, alig különböztethetők meg a farkasoktól. A kutyák és a farkasok közös falkában járnak, és állandóan körülöttünk ólálkodnak. Éhes csaholásukat egész nap halljuk. Az álom az egyetlen menedékünk tőlük.

Eleinte a patkányok is gondot okoztak; hiába löttem ki közülük egyet-kettőt, olyan sokan voltak, hogy ez nem segített a helyzeten. Aztán az egyik házban talált patkányméreg nyugvópontra vitte a dolgot.

Van egy szamarunk, ha terhet kell hordanunk, azt használjuk. Kétnaponta megyünk le a tározóhoz, megtöltjük az üvegeinket, megmosakszunk. A kenyér hiányzik az életünkből. Nagyon nehéz így megenni. A búza nem marad meg. A nyári perzselő hőség, az időnként ránk zúduló, napokig tartó homokviharok kíméletlenül elpusztítják a hajtásokat. Nyáron szinte haldokolunk a hőségben. Nappal az éjszakát várjuk, éjszaka rettegve gondolunk a napra. Télen a hidegfrontok hűtik le a levegőt, aztán váratlanul meleg lesz ismét. A hőingadozást alig lehet elviselni. A hidegben ki sem mozdulunk otthonról, a nyomorúságosan begyűjtött fával fűtünk a megjavított kemencében. Az újbóli felmelegedés után, még pár napig betegek vagyunk, le vagyunk gyengülve, aztán ismét megnyergeljük a szamarat és elindulunk a tározóhoz vízért, lőni egy nyulat, vagy farkast, ha nincsen más. A tető sohasem készül el teljesen, a viharok mindig megrongálják a tetőszerkezetet, a szél befújja a házba a homokot; ilyenkor finom szemcséjű homokréteg borít mindent, beleértve minket is. A szánkba, a fülünkbe, a szemhéjunk alá is befurakodnak a pengeéles szemcsék: nincs hová menekülnünk. Ha véget ér a vihar, nekiállunk takarítani, tetőt javítani.

Amikor nem kell dolgoznunk, anyám mesél valamit. Anyám meséi a nagyvárosról szólnak, a régi időkről, amikor még jobb volt az élet. Történetei kiemelnek a körülöttünk lebegő semmiből, a véget nem érő fizikai és lelki sivatagból, az időtlenség világából. A történeteinek mindig van valóságalapja, mégis kicsit más, mint ami az élet: sokkal több és gazdagabb.

A lerombolt házak között könyveket is találtunk. Pár kötetünk van csak, az ágyam mellett tárolom őket: Defoe: Robinson, angol nyelven; Kafka: A kastély, Georgio de Chirico által illusztrálva; egy vastag könyv: A spanyol-amerikai irodalom rövid története; Saramago: A kolostor regénye illetve Borges: Az örökkévalóság története, a Borges összes művei sorozatból, mindegyik spanyol nyelven.

Felajánlottam anyámnak, hogy válasszon egy könyvet, szívesen felolvasok neki. Nem szólt, csendesén, csukott szemmel ült a karosszékében, aztán azt mondta, hogy nem kér felolvasást, mert annyi történet kering benne, hogy inkább elvenni kellene belőle, mint hozzátenni.

Persze, egyszer minden jónak vége szakad.

Tegnap, kedden, behatolt a katonaság a városba. Lövöldöztek, hogy előjyjünk; persze tudták, hogy El Desierto nem lakatlan. Kiparancsoltak a ház elé, a parancsnok, meghatározhatatlan korú, fekete képű, bajuszos férfi, közölte velünk, hogy csütörtökig el kell hagynunk a várost, pénteken kezdik a romok bontását. A munkagépek már egy

hónapja felvonultak a város északi határánál. Azt mondta, hogy költözzünk vissza a nagyvárosba. Segítenek abban, hogy egy hajléktalanszállóra kerüljünk, kapjunk közmunkát, s némi fizetést, ami nyomorúságos ugyan, de arra elég, hogy éhen ne haljunk. Mondtuk, hogy inkább pénzt adjanak, egy alkalommal és sokat, abból már el tudnánk indulni valamerre. Mondta, hogy ő nem tehet mást, közli a parancsot, és végül is mi illegálisan foglaltuk el a háborús romokat, örüljünk, hogy büntetés helyett segítséget ajánlanak. Erre azt válaszoltuk, hogy akkor inkább elmegyünk. Kérdezte, hogy merre vesszük az irányt, mondtuk, hogy nem tudjuk, mondta, hogy nyugodjunk meg, a hírszerzés úgymint megtudja. Nem válaszoltunk, ezért távoztak. Nyugodtak vagyunk, nem érdekel minket, hogy követnek-e vagy sem, megfigyelnek-e vagy sem, a társadalmi ranglétra legalsó fokán állunk, mélyebbre nem süllyedhetünk, következőképpen ártani sem tudnak nekünk. Legfeljebb megölnek minket, de ez sem jelent különösebb változást, létünk időtlensége és a halál végtelensége között nem látunk jelentős különbséget. Összeszedjük a ruhákat, az étkezésletet, nagyjából annyit, amennyivel érkezünk, a többi itt hagyjuk.

Azt mondta anyám, hogy olyan helyet kell találnunk, ahonnan sohasem akarnak majd kilakoltatni: ahol nagyon nehéz az élet, ahol nem akar élni senki sem. Persze eddig azt hittük, hogy a sivatagi kísértetváros a romokkal, a hátrahagyott hulladékokkal, az elviselhetetlen klímával ilyen hely, de tévedtünk. Az állam újra akarja építtetni a várost: új névvel, új városszerkezettel. Hiába, az állami tisztviselők gondolkodását nehéz előre kiszámítani, a logika, az időzítés és a következmények felmérése nem játszik szerepet a döntések meghozatalában.

A térképet böngészve megleltük Ultima Esperanza városát. Ez a kontinens legdélebbi csücske, a kontinens itt töredezik szét szigetek sokaságára, a szárazföld, a jég és a tenger pedig összekeveredik. Itt már nincsenek évszakok, csak tél és hideg. A viharos szél egész nap, megállás nélkül fúj, az égboltot állandóan felhők borítják.

Holnap hajnalban indulunk. Lehet, hogy elszegődöm egy halászhajóra, vagy fókavadásznak állok. De az is lehet, hogy egyszerűen megfagyunk, és megszűnnek a gondjaink.

